Fundusze Europejskie

Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w latach 2028-2034

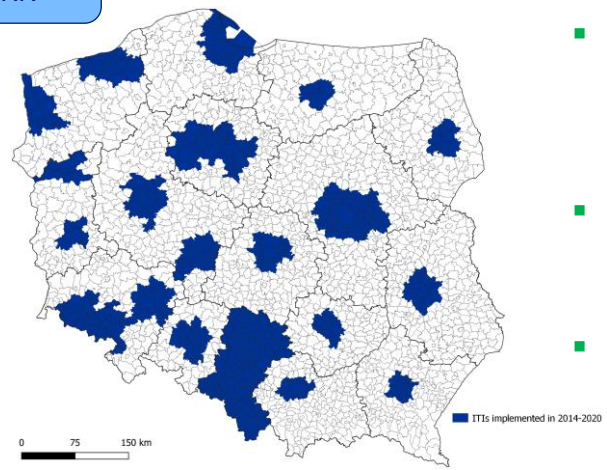
Katarzyna Stachura

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Zrównoważony rozwój obszarów miejskich w Polsce w latach 2014-2027

min. 5% EFRR

2014-2020

- 17 MOF ośrodków wojewódzkich obligatoryjnych (wskazanych przez Ministerstwo).
- 7 MOF subregionalnych fakultatywnych (na podstawie decyzji IZ RPO).
- obowiązkowa funkcja IP ZIT (w celu zagwarantowania wpływu Związków ZIT na wybór projektów).

RPO [ok. 3,8 mld EUR]

ZIT

POIiŚ

[ok. 2,4 mld EUR]

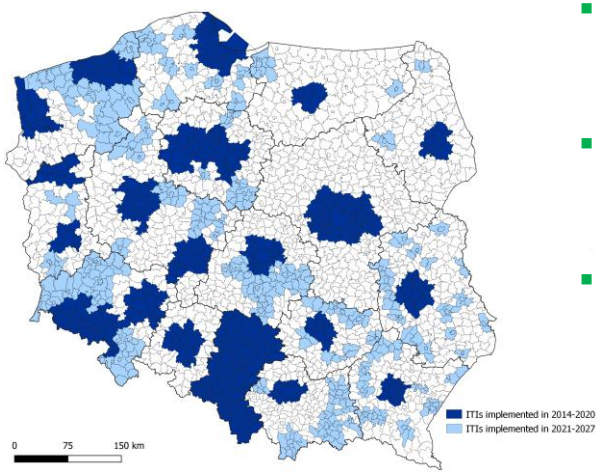
POPW

POPT [ok. 20 mln EUR]

- Zagwarantowanie dedykowanej alokacji dla zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich z jednej strony zwiększyło poczucie sprawczości samorządu lokalnego w zakresie Polityki Spójności UE, oraz rozwinęło tzw. „kapitał współpracy" na poziomie ponadlokalnym, z drugiej w przypadku części Związków ZIT spowodowało zmniejszenie tempa wdrażania środków UE, w stosunku do alokacji ogólnej w ramach RPO.

min. 8% EFRR

2021-2027

- 95 MOF objętych ZIT (wskazanych przez IZ PR w ramach SRW lub uchwałą zarządu województwa).
- nowy instrument IIT (przede wszystkim rewitalizacja i inne MOF – ok. 20 partnerstw).
- Brak obligatoryjnego IP ZIT – wpływ na wybór projektów poprzez obligatoryjne listy projektów w strategiach (MOF OW – obligatoryjne strategie rozwoju ponadlokalnego).

PR [ponad 6 mld EUR, w tym na ZIT ok. 4,7 mld EUR]

ZIT

IIT

FEnIKS

[ok. 2,4 mld EUR]

FEPW

- Warunki przewidziane dla CP 5 oraz obowiązek wsparcia OSI z KSRR, skutkował rozdrobnieniem wsparcia zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich.
- Aktualizacja strategii rozwoju ponadlokalnego, mimo większego nacisku na zasadę partnerstwa (Ciała doradcze) było wyzwaniem dla większości Związków ZIT.
- Nie wykorzystano szansy bezpośredniego wdrażania ZIT przez GZM w woj. śląskim.

Uwarunkowania nowej perspektywy finansowej UE dla zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich

Państwo Członkowskie jest zobowiązane do wspierania **zintegrowanych strategii rozwoju obszarów miejskich**, które koncentrują się na zrównoważonym rozwoju i stawiają czoła wyzwaniom środowiskowym, energetycznym i klimatycznym.

(Art. 5 „Zrównoważony rozwój obszarów miejskich" projekt Rozporządzenia EFRR na okres programowa 2028-2034)

- Umowa Partnerstwa i programy zastąpione przez jeden dokument – PPKR
- Nowy system rozliczania w oparciu o realizację wcześniej określonych wskaźników i kamieni milowych – konieczne określenie odpowiedzialności Związków ZIT i miast
- Większa presja na podział alokacji pomiędzy różnymi interesariuszami (m.in. obszary wiejskie i rewitalizacja) oraz bardziej zróżnicowany poziom dofinansowania w zależności od kategorii regionu
- W projektowanych rozporządzeniach UE instrumenty ZIT i IIT zastąpione przez „zintegrowany rozwój terytorialny" (integrated territorial development – ITD)
- Brak wyznaczonego w projekcie rozporządzeń UE minimalnego poziomu alokacji dedykowanej zrównoważonemu rozwojowi obszarów miejskich przy jednoczesnym obowiązku wspierania – alokacja wyznaczona na poziomie PPKR
- Wielopoziomowe zarzadzanie i podejście terytorialne jedną z zasad horyzontalnych PPKR – konieczne większe zaangażowanie Związków ZIT i miast w programowanie i wdrażanie rozdziałów regionalnych
- Rozbudzone oczekiwania partnerów społeczno-gospodarczych w zakresie uczestniczenia we wdrażaniu PPKR na każdym poziomie, w tym instrumentów terytorialnych

Koncepcja ZIT w Polsce 2028-2034

I etap od 2014 r.
obligatoryjne wspieranie MOF ośrodków wojewódzkich i upodmiotowienie miast w Polityce Spójności UE

II etap od 2019 r.
możliwość przygotowania wspólnej dla MOF strategii rozwoju ponadlokalnego

III etap od 2021 r.
przeniesienie decyzji o delimitacji ZIT MOF na poziom strategii rozwoju województwa

IV etap (planowany)
wzmocnienie podstawy prawnej funkcjonowania partnerstw MOF – wprowadzenie związków rozwojowych

CELE WDRAŻANIA ZIT W POLSCE:

1. budowanie partnerstwa i współpracy w ramach miejskiego obszaru funkcjonalnego oraz wspieranie współpracy i wymiany doświadczeń pomiędzy Związkami ZIT

2. wspieranie rozwoju kompetencji samorządu terytorialnego niezbędnych do przygotowania i wdrażania strategii rozwoju ponadlokalnego

3. wspieranie realizacji projektów zintegrowanych i zdolności do pozyskania finansowania z różnych źródeł

ZIT w strukturze rozdziałów regionalnych PPKR – odpowiedzialność za realizację wskaźników i kamieni milowych

Etap I
programowanie

- Jeszcze przed rozpoczęciem programowania rozdziałów regionalnych IZ powinny nawiązać współpracę ze Związkami ZIT, w celu uzgodnienia przewidywanego zakresu interwencji.
- Związki ZIT powinny przystąpić jak najszybciej do aktualizacji strategii rozwoju ponadlokalnego, dostosowując do uwarunkowań nowej perspektywy finansowej.
- IZ powinny uzgodnić ze Związkami ZIT zasady odpowiedzialności za realizację wskaźników oraz harmonogram realizacji ew. kamieni milowych.

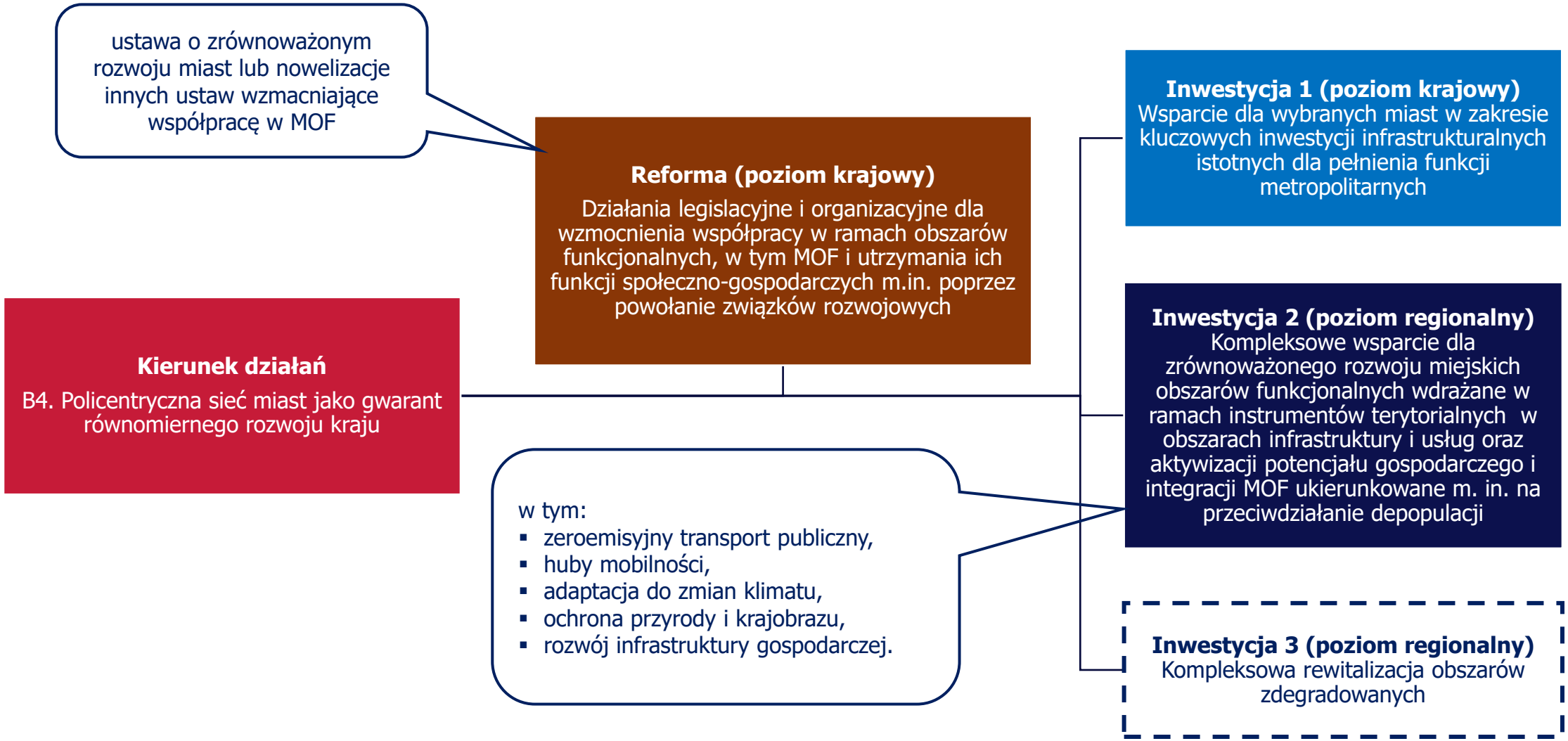
Etap II
wdrażanie

- Po formalnym wyborze strategii do dofinansowania, IZ powinno zawrzeć z każdym ze Związków ZIT pisemne zobowiązanie, które w zamian za możliwość finansowania ze środków rozdziału regionalnego projektów zintegrowanych, zobowiązuje Związek ZIT do realizacji uzgodnionych wcześniej wskaźników i kamieni milowych – np. porozumienie terytorialne.
- Na etapie wdrażania strategii IZ powinna mieć ustalone z każdym ze Związków ZIT cykliczne (np. kwartalne) raportowanie o stanie realizacji oraz ew. problemach w dotrzymaniu zobowiązań.

Etap III
rozliczenie

- Po zakończeniu wspierania strategii lub zakończenia realizacji projektów zintegrowanych (w zależności od wybranych wskaźników), konieczne jest formalne udokumentowanie potwierdzające realizacji ww. wskaźnika – np. poprzez stosowną uchwałę właściwego zarządu województwa – procedura ta może zostać określona np. w porozumieniu terytorialnym.

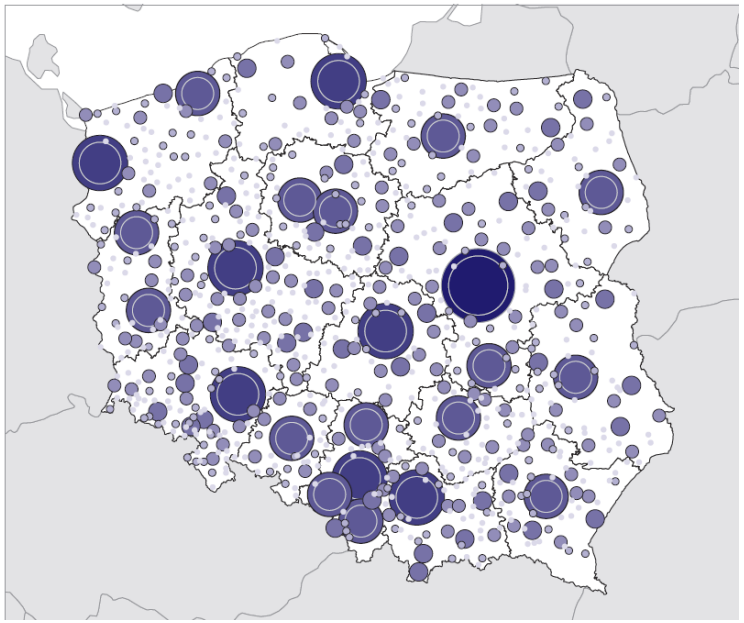
Wsparcie miast w PPKR

Warunki realizacji ZIT – dedykowane Measure

Warunki realizacji ZIT – delimitacja

Poziomy hierarchiczne miast z uwzględnieniem obszarów metropolitalnych i obszarów funkcjonalnych aglomeracji regionalnych w 2020 r.

Źródło: opracowanie OPMR IRMiR, Sobala-Gwosdz i in. 2024

- ZIT ograniczony, co do zasady, do MOF ośrodków miejskich wskazanych w Rekomendacjach* w ramach OSI „zrównoważony rozwój terytorialny oparty na policentrycznej sieci osadniczej”.
- Możliwość rozszerzenia ww. listy w ramach programowania rozdziałów regionalnych z Ministerstwem (koordynacja: IK rozdziałów regionalnych).
- Delimitacja MOF w kompetencjach samorządu wojewódzkiego poprzez stosowne zapisy w SRW lub uchwałę zarządu – przy uwzględnieniu określonych w Zasadach kryteriach delimitacji, zarówno typowo statystycznych, jak i woli współpracy jst oraz ich dotychczasowego doświadczenia we wdrażaniu instrumentów terytorialnych w partnerstwie MOF.
- Ograniczenie kompetencje samorządu województwa w przypadku:
  1. realizacji ZIT przez MOF obejmujący GZM w woj. śląskim i związek metropolitalny w woj. pomorskim (rozporządzenie RM) – możliwe rozszerzenie i porozumienia z innymi jst;
  2. przyjęcie przez Związek ZIT formy prawnej związku rozwojowego (rozporządzenie RM).

Warunki realizacji ZIT – strategia

Dokumentem umożliwiającym wdrażanie ZIT w perspektywie 2028-2034 będzie **strategia rozwoju ponadlokalnego**, która będzie pełnić rolę strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (integrated territorial development strategy), o której mowa w art. 75 rozporządzenia PPKR.

Aby mogła pełnić funkcje strategii odpowiedzialnej za wdrażanie instrumentu ZIT, zgodnie z art. 75 projektu rozporządzenia PPKR, strategia będzie musiała:

- przyczyniać się do realizacji celów PPKR opisanych w art. 2 oraz 3 rozporządzenia;
- określać delimitację oraz populację objętą strategią;
- zawierać analizę potrzeb rozwojowych oraz opis podejścia zintegrowanego, które zostanie wykorzystane do ich realizacji;
- wyznaczać cele z mierzalnymi rezultatami;
- określać zaangażowanie partnerów w przygotowanie i wdrażanie strategii.

Zgodnie z zapisami art. 75 projektu rozporządzenia PPKR strategie te będą **przygotowywane i wdrażane we współpracy z właściwymi instytucjami zarządzającymi rozdziałami PPKR**, które będą wybierać strategie pod kątem możliwości ich wsparcia w ramach PPKR (w tym wsparcia w przygotowaniu strategii).

OPINIOWANIE STRATEGII:

- Właściwa IZ po dokonaniu wyboru strategii do sfinansowania w ramach danego rozdziału potwierdza swój wybór poprzez zawarcie ze Związkiem ZIT **porozumienia terytorialnego (art. 14rb uzppr).**
- Ponadto w porozumieniu określony zostanie wpływ strategii na realizacje celów rozdziału, zwłaszcza pod względem realizacji wskaźników odpowiedzialnych za rozliczenie płatności w ramach PPKR.
- Do każdego porozumienia załączona zostanie uzgodniona lista projektów wynikającej ze strategii rozwoju ponadlokalnego do dofinansowania.

Warunki realizacji ZIT – Związek ZIT

FORMY PRAWNE ZWIĄZKÓW ZIT

DOPUSZCZALNE

Porozumienie

- najbardziej popularna (ponad 60% Związków ZIT) i najmniej partnerska;
- wskazywana jako tymczasowa i najmniej zobowiązująca;
- nie tworzy podmiotu współpracy i **nie może być przekształcona w związek rozwojowy**.

Stowarzyszenie

- druga najpopularniejsza forma prawna;
- jest dedykowana reprezentowaniu wspólnych interesów i nie może wykonywać zadań publicznych we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność.

Związek komunalny

- obecnie 1 Związek ZIT ma tą formę prawną;
- ma możliwość rzeczywistej koordynacji polityk publicznych na poziomie ponadlokalnym, jak również może być beneficjentem;
- wykonuje zadania publiczne we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność, jest jednostką sektora finansów publ.

DEDYKOWANE

Związek metropolitalny

- forma prawna dedykowana współpracy w MOF na podstawie strategii rozwoju ponadlokalnego, ale tylko w 2 województwach;
- posiada ustawowe źródło dochodów poza składkami członkowskimi;
- po przyjęciu ustawy dla woj. pomorskiego ma szerszy zakres zadań i może zawierać porozumienia z jst lub rozszerzać obszar związku.

Związek rozwojowy (planowana)

- forma zbliżona do związków metropolitalnych, jednak bardziej elastyczna i możliwa do dostosowania do ośrodków różnej wielkości;
- ograniczona do MOF miast na prawach powiatu.

Warunki realizacji ZIT – Wpływ na wybór projektów

Wariant strategiczny	**Lista Projektów**	Związek ZIT w strategii zawiera listę projektów, która: jest integralną częścią strategii, stanowi załącznik do strategii, przyjmowaną oddzielnie na warunkach ustawowych.
Wariant instytucjonalny	**Dedykowana pozycja w KOP**	Związki ZIT mogą być członkami KOP: ze względu na funkcję IP, w określonej ustawowo funkcji członka KOP dokonującego tylko oceny strategicznej.
Wariant pośredni	**Opinia ZIT w ramach procedury naboru**	IZ wymaga opinii związku ZIT w zakresie zgodności projektu ze strategią (ocena strategiczna) dołączonej do wniosku o dofinansowanie w ramach naboru.

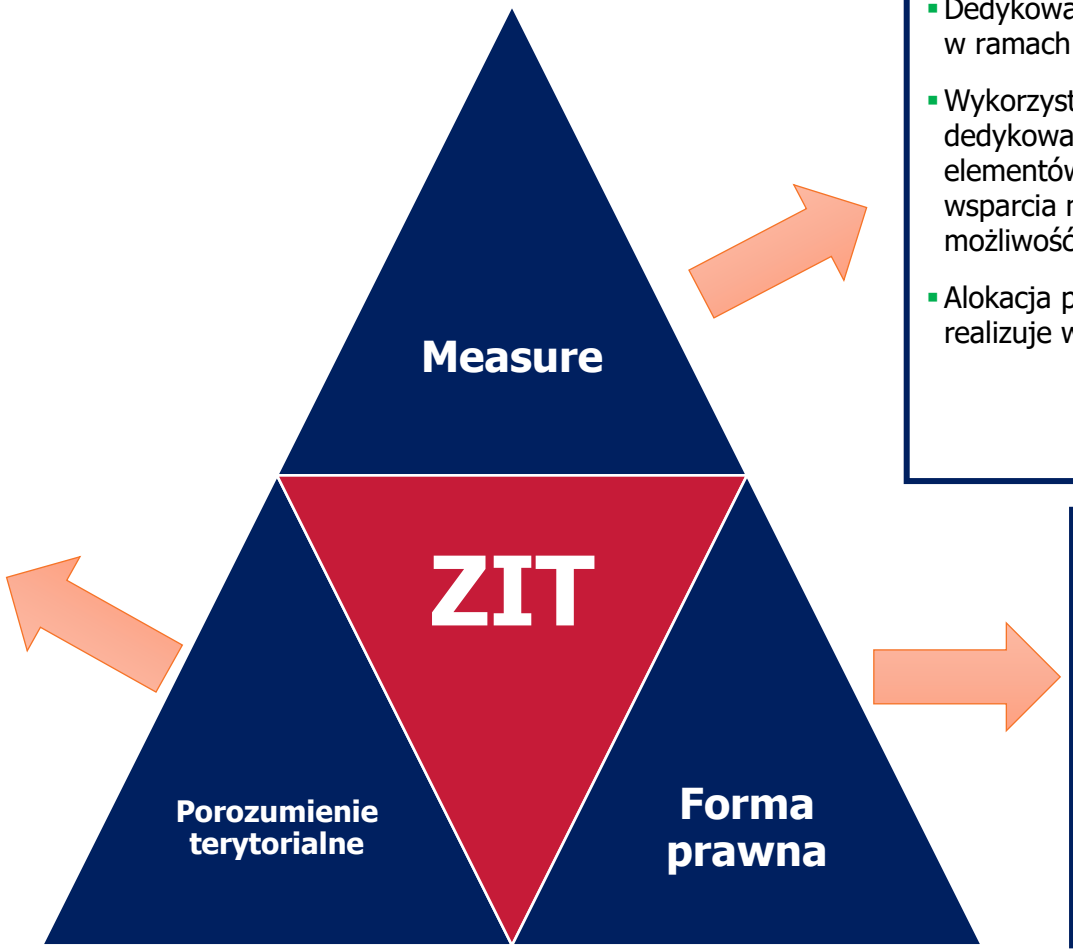
Wariant mieszany:

Porozumienie terytorialne

udział w wyborze (ocena strategiczna) poprzez porozumienie terytorialne z listą projektów podpisaną z właściwą IZ.

Podsumowanie systemu realizacji ZIT

- Porozumienie terytorialne może pełnić funkcję integrującą najważniejsze procesy wdrażania strategii:
  - formalnej opinii IZ w zakresie możliwości finansowania z rozdziału;
  - listy projektów (zintegrowanych) wynikających ze strategii;
  - potwierdzenia udziału Związku ZIT w wyborze projektów;
  - formalnego zobowiązania Związku ZIT, i jego członków, do realizacji określonych wskaźników i kamieni milowych wg ustalonego harmonogramu;
  - potwierdzenia realizacji wskaźników przypisanych do dedykowanego Measure.

- Dedykowany Measure ułatwia rozliczanie ZIT przez IZ i IK w ramach PPKR.
- Wykorzystanie wskaźników z kodu interwencji 335 dedykowanych IT daje możliwość utrzymania w PPKR elementów podejścia oddolnego do wyboru obszarów wsparcia na etapie przygotowania strategii i daje lepszą możliwość do dopasowania interwencji do danego MOF.
- Alokacja przyporządkowana do kodu interwencji 335 realizuje w 40% cel klimatyczny UE.

- Podstawową, jednak nie docelową, formą prawną pozostanie stowarzyszenie gmin, jednak będziemy zachęcać Związki ZIT do powołania związku komunalnego.

Fundusze Europejskie

Dziękuję za uwagę!

Fundusze Europejskie

Rzeczpospolita Polska

Dofinansowane przez Unię Europejską